

Huvudman: Västerås kommun
info@vasteras.se
Rektor: Jessica Nordin
jessica.nordin@vasteras.se

2022-05-12
Dnr 2020:5416

Beslut

efter kvalitetsgranskning av skolans arbete för
kvalitet i undervisningen i moderna språk –
undervisning för kommunikativ förmåga vid
Kristiansborgsskolan i Västerås kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19-20 § skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning på Kristiansborgsskolan i Västerås kommun. Syftet är att granska kvaliteten i några delar av undervisningen i moderna språk (i språken franska, spanska och tyska) – undervisning för kommunikativ förmåga inom ramen för språkval i grundskolan. Granskningen omfattar 30 grundskolor spridda över landet. Ett fåtal av skolorna erbjuder moderna språk via fjärrundervisning.

Granskningen ska besvara två frågeställningar:

1. I vilken utsträckning ger undervisningen i moderna språk eleverna möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga (produktion och interaktion) så att de kan använda målspråket i olika sammanhang?
2. I vilken utsträckning skapar skolan förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet som ger eleverna reella möjligheter att fullfölja sina studier i moderna språk?

Fakta om verksamheten

Detta beslut avser Kristiansborgsskolan i Västerås kommun. Skolinspektionen har genomfört fyra lektionsobservationer i språken tyska och spanska. Dessutom har intervjuer med elever, lärare och rektorn genomförts. Granskningen genomfördes den 7-8 mars 2022 av utredarna Johan Hieronymus och Maria Lodmark. Utöver detta genomfördes också en kompletterande intervju med skolans tysklärare den 25 april 2022, en obehörig lärare som varit på plats i skolan från och med slutet av mars. Värt att notera är att ingen lärare för franskundervisningen har kunnat delta varken vid första besöket eller vid den kompletterande intervjun. Alla intervjuer och lektionsobservationerna har sammanställts i ett protokoll som kommunicerats med huvudmannen. Protokollen ligger, tillsammans med inkommen dokumentation, till grund för detta beslut. De samlade iakttagelserna från alla skolor som ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande kvalitetsgranskningsrapport. Rapporten är planerad att publiceras under december 2022.

Kristiansborgsskolan är en kommunal skola i Västerås kommun för elever i årskurs 6-9. Totalt går 440 elever i skolan. De elever som inte läser moderna språk får antingen mer engelska eller svenska alternativt en kombination av de bägge. Enligt in-skickat material läser i dagläget nittio elever något av dessa ämnen. Skolan har tre undervisningsgrupper i spanska samt en för tyska och en för franska.

Läsanvisning

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen satt upp i granskningen vilket beskrivs i bilaga 1 Bedömningsområden. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 2. På varje område bedöms om skolan uppfyller framtagna kvalitetskriterier i hög utsträckning, i flera delar men att utvecklingsområden finns eller i låg utsträckning. Om en skola bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och visar på vilka punkter. Skolinspektionen begär också en skriftlig redovisning av åtgärder av huvudmannen. Om Skolinspektionen bedömer att skolan uppfyller kriterierna i hög utsträckning begär inte Skolinspektionen motsvarande redovisning men kan lämna framåtsyftande kommentarer.

Beslut:

Undervisningen ger elever möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga i flera delar men utvecklingsområden finns

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande del.

- Rektorn behöver se till att eleverna i moderna språk ges tillfälle att påverka sin undervisning.

Skolan skapar förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet i låg utsträckning

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande delar.

- Rektorn behöver se till att det på skolan finns strukturer och stödsystem som underlättar för obehöriga och vikarier att kunna genomföra sitt arbete.
- Rektorn behöver se till att alla elever i behov av stöd ska ges stöd.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast den 2022-10-12 redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån de identifierade utvecklingsområdena och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 3) användas.

Redogörelsen skickas via e-post, till: joan.hieronimus@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2020:5416) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive område. I slutet på varje område finns en sammanfattande bedömning.

Undervisningen ger elever möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga

I detta område granskas om undervisningen i moderna språk ger eleverna möjlighet att utveckla en allsidig kommunikativ förmåga. Det handlar bland annat om att eleverna får möjlighet att formulera sig och samspela med andra i tal och skrift samt lära sig att anpassa sitt språk till olika situationer, syften och mottagare.

Lärarna arbetar med att utveckla elevernas kommunikativa förmågor men det varierar mellan olika lärare och språk

Granskningen visar att tysk- och spansklärarna kan ge flera exempel på hur man arbetar med att utveckla elevernas kommunikativa förmågor. Vidare visar också granskningen att eleverna upplever att franskundervisningen inte varit på en tillfredsställande nivå, delvis på grund av flera inställda lektioner. Något (inställda lektioner) som också bekräftas av rektorn. Sett till det interkulturella perspektivet kan både tysk- och spansklärarna samt eleverna ge flera exempel på hur det införlivas i undervisningen. Både spansklärarna och rektorn är ense om att elevernas möjligheter att påverka sin undervisning är ett utvecklingsområde på skolan.

Spansklärarna berättar att skolan tidigare arbetat mer ämnesövergripande men att man nu primärt arbetar utifrån kursens läromedel samt lärarhandledning. Ett läromedel som de säger är grundat i Lgr11. Utöver detta säger de att de i sin undervisning strävar efter att balansera alla färdigheter (läsa, skriva, prata, lyssna) samt även plocka in annat material som kan vara av intresse för eleverna. Vidare berättar de också att när de planerat sina grupper (finns tre parallella spanska grupper på skolan) har de gjort det utifrån målbilden att eleverna ska fördelas lika utifrån kön och förväntat stödbehov. Skolans tysklärare, som tog över undervisningen i slutet av mars 2022, säger att utifrån hans perspektiv handlar planeringen i dagsläget mest om att få en överblick över vad eleverna kan och inte kan. Några elever säger att de upplever att deras franskaundervisning, ett ämne de för tillfället saknar behörig lärare för, vid besökets tillfälle varit både undermålig och dåligt planerad. De berättar till exempel att de upplever det som att de mest läst ur en bok och svarat på frågor, samt att en stor del av undervisningen varit på svenska. De berättar också att de upplever det som orättvist att de, den upplevt undermåliga undervisningen och de inställda lektionerna till trots, ändå förväntas göra de nationella proven. Ett uttalande som rektorn delvis menar är rätt utifrån det att flera vikarier varit inne samt att lektioner ställts in (något som skolan ämnar korrigera utifrån

lovskola). Både tysk- och spansklärarna säger att de upplever en frustration och ett motivationstapp hos eleverna till följd av de många vikarierna, korttidsvikariaten och historien av inställda lektioner i moderna språk.

På frågan hur lärarna i de moderna språken jobbar med att omsätta den kommunikativa förmågan i undervisningen säger de att det sker på flera olika sätt. Dels säger de att de är noga med att de alltid startar dagen på samma sätt, att hälsa på eleverna och prata lite målspråket. En lärare säger också att vid den senaste språklärargalan hen deltog i var det ett specifikt fokus på just de kommunikativa förmågorna. Någon lärare säger också att de i spanskan jobbar mycket med dialoger och att alla skall få prata. När man frågar eleverna kan de också ge flera exempel på hur de fått jobba med uppgifter som utifrån deras perspektiv upplevts som autentiska och relevanta. Till exempel hur man beställer mat på restauranger eller hur man ger olika plats- och tidsangivelser. Exempel som även Skolinspektionens utredare kunde bevittna under besökets lektionsobservationer. I tyskan säger några av eleverna att de under tidigare vikarie upplever att ett stort fokus i undervisningen lades på grammatiken. Nuvarande lärare i tyskan säger dock att ett fokus i hens undervisning är att eleverna ska våga prata tyska och att hen griper sig an denna utmaning med att bland annat försöka ge eleverna en så rolig och varierad undervisning som möjligt.

Spansklärarna berättar att det interkulturella perspektivet kommer in i utbildningen naturligt och på flera sätt. Dels via läroboken och dels via dem. Vidare säger lärarna att eftersom de alla kommer ifrån spanstalande länder har de en fördel i det att de kan kulturen och kan därmed lätt dra paralleller till skillnader emellan till exempel Spanien och Sverige utifrån skola- och arbetsliv. Något som även undervisande tysklärare, som även hen växt upp i Tyskland, håller med om. Eleverna i sin tur minns att de i franskan under tidigare lärare fått jobba med musik och att jämföra högtider och traditioner. I spanskan och i tyskan berättar eleverna att de fått göra presentationer över länder där målspråket talas. De berättar också att de fått prata om hur en skoldag i Spanien kan se ut i jämförelse med en skoldag i Sverige. Några elever i spanskan säger dock att de upplever det som att när de lär sig om ett lands historia och geografi är det inte något som av dem upplevs som särskilt relevant.

Ingen av eleverna kan minnas att lärarna någon gång bett dem att utvärdera undervisningen. Någon spansklärare säger dock att hen låter eleverna vara med och påverka hur till exempel en uppgift ska lösas. Ett uttalande som också skolans nuvarande tysklärare stämmer in i. Spansklärarna och rektorn tillstår dock att elevernas påverkan på sin undervisning är ett utvecklingsområde för skolan. Gällande lärarsamverkan i syfte att utveckla och utvärdera undervisningen berättar lärarna att sådant huvudsakligen sker inom ramen för ämneslagsträffar var tredje vecka. Någon lärare berättar till exempel att lärarna vid dessa ämneslagsträffar kan titta på vad man gjort och om man genomfört det man planerat för. Läraren fortsätter

med att säga att man också inom ramen för ämneslagsträffarna tittat på tider för prov samt planerat inför de nationella proven. Utbytt tips och erfarenheter samt pratat om hur man kan utveckla ämnet för att arbeta så likvärdigt som möjligt.

Valet av arbetsform är avhängigt en mängd faktorer

Granskningen visar att tysk- och spansklärarna låter valet av arbetsform bestämmas av vilken aktivitet man ämnar genomföra och vilken elevgrupp man ämnar genomföra aktiviteten med.

Tysk- och spansklärarna berättar att valet av arbetsform styrs dels av vilken aktivitet de planerar genomföra och dels av vilken elevgrupp de har framför sig. En spansklärare ger som exempel hur vissa elever inte kan samspela och att detta är något man som lärare måste vara medveten om samt kunna ta hänsyn till. Att valet av arbetsform i slutändan handlar både om att kunna ta hänsyn till elevernas önskingar och intresse samtidigt som man måste vara medveten om deras begränsningar. Ett uttalande, elevernas önskingar och intresse måste vägas mot deras förmåga att ta till sig undervisningen, som skolans nuvarande tysklärare också ger uttryck för. En annan spansklärare säger hen vill ge eleverna frihet men att ibland när hen gör detta fungerar det inte. Att det handlar om att våga prova och att våga tro på eleverna. Att de kan klara frihet under ansvar (även om de inte alltid gör det).

Sett till möjligheten att individanpassa undervisningen, utifrån enklare alternativt mer utmanande material, säger eleverna att när man är klar kan man få jobba vidare i boken eller ett häfte. Eleverna lägger dock till att uppgifterna inte nödvändigtvis alltid är mer utmanande utan att det ofta kan handla om mer snarare än svårare uppgifter. Det finns elever som berättar att om man är i behov av mer stöd och stöttning i klassrummet kan läraren hjälpa en med detta, exempelvis genom att sätta sig bredvid en och förklara det man inte begripit mer ingående.

Skolinspektionen rekommenderar lärarna att se över om materialet man använder sig av erbjuder såväl enklare som mer utmanande uppgifter.

Lärarna hjälper eleverna att utforska olika strategier då språket inte räcker till

Granskningen visar att tysk- och spansklärarna använder sig av, samt lär ut olika strategier till eleverna. Detta så att de sedan själva lättare ska kunna kommunicera även om ordförrådet eller kunskaperna tryter.

Spansklärarna berättar att de har flera olika strategier för att lära eleverna att komma vidare när eller om de fastnar. Till exempel berättar de att de kan jobba utifrån gester samt försöka lära eleverna att försöka gå via engelskan eller ge dem begynnelsebokstaven till ordet de söker. De berättar också att de inför olika uppgifter kan välja att skriva upp olika hjälpmeningar och ord på tavlan som ett sätt att träna

eleverna inför uppgiften. Alla exempel som Skolinspektionens utredare kunde bevitna under lektionsobservationerna. Tyskläraren ger spindelnätet som ett exempel på en strategi hen lärt ut. En metod hen förklarar som att tyskan och svenskan är besläktade och att man därför ofta kan leta via svenskan när tyskan inte räcker till. Eleverna säger även de att de känner igen systemet med hjälpmeningar och hjälpord på tavlan. Eleverna säger också att om man ber om mer hjälp kommer lärarna att hjälpa en. Vidare säger de också att lärarna ibland kan välja att översätta bara några få ord i början av en mening för att sedan själv låta dem lista ut vad som efterfrågas. Eleverna säger också att de har tillgång till gloslistor och Google Translate men att lärarna i spanska helst ser att de inte använder sig av Google Translate (eftersom det kan bli fel). Något, Google Translate, som eleverna i franskan menar att deras lärare varit helt okej med.

Blyga elever men ett tryggt klassrumsklimat

Granskningen visar tysk- och spansklärarna arbetar för att eleverna inte ska vara ängsliga och för att de ska våga uttrycka sig i klassrummet. Elevernas uppfattning är att även om de känner sig trygga i klassrummet är de blyga och att de därför inte pratar särskilt mycket.

Spansklärarna berättar också att de inte har fri placering i klassrummet förutom för elever i årskurs nio. Detta eftersom en fri placering, enligt dem, skulle leda till fullt kaos. Ett påstående som delvis bekräftas av eleverna. Någon elev säger till exempel att de ibland också får vara med och välja vart de ska sitta samt att lärarna ofta har en tanke kring vem de placerar bredvid vem. Nuvarande tysklärare säger att vissa av eleverna har fasta platser medan andra sitter hur som helst med att det huvudsakligen är hen som lärare som väljer vilka elever som ska samarbeta. Tysk och spansklärarna säger att mycket handlar om att få eleverna att våga kommunicera. Att inse att det inte är så farligt om de säger fel. En spansklärare ger sig själv som exempel; jag har inte svenska som modersmål, jag lär mig själv ett nytt språk och då blir fel ibland. Det är okej. En beskrivning som eleverna stämmer in i, både utifrån att det upplevs som obekvämt att prata i klassrummet men också utifrån att lärarna ändå peppar dem att göra det. Några elever säger också att de upplever (precis som beskrivits under Val av arbetsformer) att lärarna väl känner till deras begränsningar och anpassar sig efter dem. De ger som exempel att spanskläraren alltid frågar alla om de vill läsa men att hen samtidigt inte skulle välja ut någon som hen visste inte kände sig trygg med att läsa inför resten av klassen. Eleverna säger också att även om klassen kan skratta när någon säger fel är det inte på grund av kamraterna som de känner sig otrygga med att prata målspråket. En uppfattning, att det är tryggt på lektionen, som också delas av spansklärarna om än med det förtydligandet att de upplever att eleverna överlag är blyga. Några elever i spanskan bedömer att de under en lektion inte pratar så mycket spanska utan att de mest sitter tysta och jobbar med att läsa. Att de pratar kanske tjugo procent av tiden, några sträcker sig till fyrtio, men att de resten av tiden sitter tysta och jobbar. Inom

tyskan bedömer nuvarande lärare balansen mellan elevernas tal på målspråket och elevernas tal på svenska till åttio, tjugo till förmån för svenskan. Tyskläraren själv bedömer att hen pratar mer tyska med de äldre eleverna och mindre med de yngre. Mot detta kan ställas att spansklärarna själva säger att de pratar mycket målspråk på lektionerna men att hur mycket det blir naturligtvis varierar utifrån uppgift. Sett till skillnader mellan pojkar och flickor i undervisningen menar spansklärarna att pojkarna inte är lika blyga men att de däremot inte heller är lika ambitiösa. Medan nuvarande tysklärare upplever att pojkarna snarast är de blygare. Inga elever har dock kunnat uppfatta några mönster utifrån skillnad mellan pojkar och flickor.

Sammanfattande bedömning av området:

Skolinspektions granskning visar att skolans tysk- och spansklärare medvetet planerar och arbetar med att utveckla elevernas kommunikativa förmåga. Granskningen visar också att skolans franskundervisning under perioder varit otillfredsställande och i vissa fall även fått ställas in. Något som skolans rektor ämnar korrigera med lovskola. Sett till hur det interkulturella perspektivet inkluderas i undervisningen är det något som skolans tysk- och spansklärare samt elever kan ge flera exempel på. Gällande val av arbetsform är det någon som skolans tysk- och spansklärare anpassar efter elevgrupp, uppgift och önskemål. Sett till hur man lär elever att komma vidare när kunskapen tryter är det ett område som tysk- och spansklärarna kan ge flera exempel på. Både lärarna och eleverna berättar att de upplever klassrumsklimatet som tryggt men att det samtidigt, detta till trots, är många elever som är blyga. Någon skillnad mellan pojkar och flickor har eleverna inte noterat. Spansklärarna däremot menar att pojkarna talar mer men än mindre ambitiösa medan tyskläraren menar att pojkarna snarare är de blygare.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver se till att eleverna i moderna språk ges tillfälle att påverka sin undervisning.

Skolinspektionens granskning visar att eleverna inte minnas att någon lärare vid något tillfälle bett dem att utvärdera sin undervisning. Lärarna och rektorn tillstår även de att elevernas påverkan på sin undervisning är ett utvecklingsområde på skolan.

Skolinspektionen rekommenderar skolans rektor och lärare att tillsammans hitta vägar för att mer systematiskt hitta vägar som möjliggör att eleverna kan få vara med och påverka sin undervisning, dess uppgifter och planering.

Skolan skapar förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet

I detta område granskas skolans arbete för att skapa förutsättningar för hög kvalitet i undervisningen i moderna språk. Detta för att studierna i moderna språk ska förbli attraktiva och ge eleverna förutsättningar att fullfölja sina studier.

Moderna språkämnets status upplevs lägre än andra ämnens

Granskningen visar att lärarna upplever att en del elever inte tar sitt språkval på allvar. En uppfattning som också rektorn uttrycker. Lärarna upplever dock inte att de särbehandlas på skolan utifrån till exempel sämre organisatoriska förutsättningar på grund av detta. Sett till uppföljningar i ämnet följer moderna språkämnen samma mall som alla andra ämnen på skolan.

Alla lärarna berättar och det inskickade materialet visar att man upplever att en del elever inte tar sitt språkval på allvar. De eleverna prioriterar alla andra prov och ämnen över just språkvalet. Lärarna säger att de inte har kunnat märka att de på något sätt tilldelats sämre organisatoriska förutsättningar än de andra ämnena, till exempel utifrån vad de får köpa in. Rektorn å sin sida säger att när det kommer till schemaläggning lägger hen språklärarnas schema först (detta eftersom två lärare har tjänster på andra skolor) samt att hen försöker fördela så att det blir undervisning i moderna språk vid olika tider på dagen för respektive årskurs. Eleverna å sin sida säger att de inte upplever att moderna språkämnet är oviktigt men att det däremot är mindre viktigt än exempelvis matematiken, svenskan och engelskan. Rektorn berättar att utifrån att ge organisatoriska förutsättningar likställer hen undervisningen i moderna språk med alla andra ämnen på skolan. Rektorn håller också med lärarna i deras uppfattning om att vissa elever inte prioriterar ämnet moderna språk. En uppfattning som rektorn menar kommer sig av att ämnet som sådant inte är obligatoriskt utan kan väljas bort.

Gällande undervisningens uppföljning säger spansklärarna att detta sker i samband med medarbetarsamtalen. Rektorn säger också att skolan följer upp ämnena i samband med en mitterminsavstämning samt att man också gör resultatanalys i slutet av terminen. I resultatanalysen tittar man på framgångsfaktorer. Där är det är upp till lärarna att själva reflektera över sina resultat, men ibland kan de också få inspel ifrån förvaltningen. Rektorn berättar att alla lärare själva gör en individuell utvärdering av sin undervisning med fokus kring vad de vill utveckla. Lärarna träffas i tvärgrupper med andra undervisande lärare och utvärderar tillsammans med dem. Utvärderingen i moderna språk skiljer sig i detta avseende inte från något annat ämne. Skolinspektionen har också tagit del av skolans egen uppföljning inom ramen för det inskickade materialet. En uppföljning som bland annat också visar att

det på skolan finns elever som inte prioriterar de moderna språkämnen på grund av att det av vissa elever upplevs som ett ämne man "kan ta bort".

Kompetensutveckling och kollegial samverkan finns i viss utsträckning, men hur vikariesituationen påverkat elevernas kunskapsutveckling är osäkert

Granskningen visar att lärarna deltar i både generella och specifika kompetensutvecklingsinsatser samt att det inom ämneslagen finns möjligheter till att utveckla undervisningen. Vidare visar också granskningen på att det finns frågetecken kring vilken påverkan vikariesituationen i de moderna språken haft på elevernas kunskapsutveckling. Granskningen visar även att det saknas fungerande strukturer på skolan för att rusta vikarier för sitt uppdrag.

Spansklärarna och rektorn kan berätta om flera olika kompetensutvecklingsinsatser riktade emot moderna språk så som till exempel språklärargalan samt de olika nätverksdagarna inom staden där lärare träffas utifrån ämneslag. Vidare kan de också berätta om flera andra kompetensutvecklingsinsatser som inte är riktade specifikt emot moderna språk, så som till exempel utbildning i de nya kursplanerna eller insatser riktade emot elevers delaktighet (ett område som rektorn berättar att skolan uppmärksammat som ett utvecklingsområde). Ingen av spansklärarna kan svara på hur skolan stöttar sina obehöriga och vikarier. En lärare säger dock att vid ett tillfälle när hen var i behov av en vikarie lämnade läraren vikarien med en planering men att denna sedan inte följdes. Läraren uppger vidare att vikarien vid det tillfället saknade kunskaper om både kursplan och kunskapskrav. Nuvarande tysklärare, som är obehörig vikarie, berättar i intervju med Skolinspektionen att det stöd hen fått från skolan för att komma in i sin roll upplevs som begränsat. Förvisso säger hen att hen deltagit i en ämneslagsträff men utöver det har ingen mentor utsetts eller introduktion/fungerande överlämning gjorts. Tyskläraren uttrycker det som att hen kan fråga sina kollegor i de moderna språken men att det är upp till henne att veta vad hen behöver fråga om. Tyskläraren säger också att hen inte jobbat med skolans digitala program tidigare och att hen önskat mer stöttning i detta.

Rektorn säger att hen också är medveten om att en stor del av elevernas undervisning i franska och tyska präglats av vikarier och att detta drabbat elevernas undervisning. Hur det drabbat eleverna och i vilken utsträckning kan dock rektorn vid intervjutillfället inte svara på.

Rektorn och lärarna behöver regelbundet följa upp och analysera skälen till att elever hoppar av studierna i moderna språk

Granskningen visar att det finns en diskrepans mellan lärarna och rektorns sätt att se på vad som utgör skäl till att eleverna hoppar av studierna i ämnet moderna språk.

Spansklärarna är av den uppfattningen att de är i behov av mer stöttning och resurser för att kunna stötta de elever som är i behov av anpassningar och stöd. Att det i

grupperna finns elever som sitter av tiden och att de inte hinner med att hjälpa dem alla därför att alltför många elever behöver hjälp samtidigt. Vidare berättar lärarna att det har varit tillfällen när alla varit överens om att en elev borde få hoppa av språket (eleven, mentor, läraren och vårdnadshavaren) men att de då ändå inte fått godkänt av ledningen till ett avhopp. Detta berättar spansklärarna att de upplever som en avsaknad av tillit gentemot dem från skolledningen. Spansklärarna är noga med att poängtera att det inte är så att de vill bli av med elever men att det kan kännas som att skolledningen upplever det så när frågan lyfts. En bild som rektorn delvis erkänner som korrekt när hen säger att man har medvetet från ledningens håll försökt att bygga in en tröghet i systemet. Något rektorn menar kommer an på att när hen började arbeta här insåg hen snabbt att det var väldigt många grupper där elever bytte till svenska/engelska. Rektorn menar vidare att när hen tittade över anledningarna till bytena tyckte hen att det inte alltid var "de rätta anledningarna" för ett byte. Rektorn förklarar det som att hen uppfattar det som att ibland kommer lärarna relativt snabbt fram till slutsatsen att elever ska få hoppa av. Rektorn ger som exempel att alla nyanlända till exempel inte fick läsa moderna språk även om de uttryckte en vilja att göra det.

Några mönster utifrån avbrott, till exempel utifrån pojkar, flickor, har rektorn inte kunnat urskilja. Däremot säger rektorn att det kan finnas en överrepresentation av elever med annat modersmål. Hen lägger också till att flest avhopp sker i spanskan med att detta kanske bara är att förvänta sig givet att flest elever väljer att läsa spanska som modernt språk. I det inskickade materialet står det också att läsa att skolledningen uppfattar det som att eleverna gör jämförelser emellan de olika spanska grupperna. Skolan har tre undervisningsgrupper i spanska som läser efter samma planering men som fördelats utifrån kön och förväntat stödbehov.

Rutinen för att avbryta studierna i moderna språk beskrivs av spansklärarna som att man först träffar en studie- och yrkesvägledare. Där får man en blankett med information till vårdnadshavarna. Spansklärarna berättar också att de alltid informerar eleverna om förlorade meritpoäng inför ett eventuellt avhopp. Rektorns bild är dock att först ska mentorn informera eleven och vårdnadshavarna. Därefter genomförs ett möte med skolans studie- och yrkesvägledare .

Möjligheten att få stöd i moderna språk bedömer eleverna som lågt. En av spansklärarna ger som exempel en elev i hens klass som inte vill/vågar prata på grund av ångestproblematik. Någon spansklärare säger att hen har en elev som inte fungerar i klassen och att hen hade behövt mer resurser för att kunna hjälpa eleven utan att detta måste ske på resten av klassens bekostnad. Även spansklärarna säger att de efterfrågat extra stöd och resurser men inte fått det. En spansklärare uttrycker det som att moderna språk alltid kommer sist när det kommer till att få tillgång till resurspedagoger (läraren säger dock att tyskläraren fick en extraresurs på grund av stor elevgrupp). Vidare säger de också att skolan inte har haft en specialpedagog eller speciallärare på plats sedan september och att det åligger mentorerna att

göra utredningarna samt lärarna att sätta upp, följa upp och utvärdera åtgärdsprogrammen. En bild som rektorn delvis bekräftar som korrekt (rektorn menar dock att speciallärare funnits på plats sedan slutet av januari). Rektorn säger däremot att hen är medveten om att det finns elever på skolan som inte får sitt stödbehov tillgodosett. Något som rektorn ger tre förklaringar till. Eleverna har inte kommit in i elevstödsprocessen. Lärarna har inte i tid signalerat till elevhälsoteamet. Stödet har inte träffat behovet på ett tillfredsställande sätt. Rektorn säger också att lärarna i sitt arbete naturligtvis har saknat att inte ha någon på skolan som de kan bolla sina specialpedagogiska frågor med men att det i deras operativa arbete inte påverkat dem. Vidare säger rektorn att avsaknaden av en specialpedagog dock lett till att en del dokumentation, bland annat de fördjupade kartläggningarna släpat efter (även om rektorn säger att man i detta avseende har fått hjälp av den centrala elevhälsan). Rektorn säger också att lärarna saknat möjlighet att diskutera specialpedagogiska frågor med någon som har specialpedagogisk kompetens. Rektorn säger också att skolan har tre tillfällen i veckan då eleverna kan få stöttning av en lärare som kan alla de moderna språken.

Sammanfattande bedömning av området:

Skolinspektionens granskning visar att de moderna språkämnenas status bland skolans elever är lågt. Granskningen visar också att lärarna kan ge exempel på flera olika kompetensutvecklingsinsatser de deltagit i, både inom ramen för sitt specifika ämnesval och utifrån en mera generell lärarprofil. Avslutningsvis pekar också granskningen på att det finns skillnader mellan spansklärarna och rektorns syn på orsaker till avhopp. Något rektorn menar att man ifrån skolans håll tidigare varit alltför uppmuntrande gentemot. Lärarnas syn är däremot att ska fler elever förväntas läsa ett modernt språk behöver detta också kopplas till större stödmöjligheter.

Identifierade utvecklingsområden

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande:

- Rektorn behöver se till att det på skolan finns strukturer och stödssystem som underlättar för obehöriga och vikarier att kunna genomföra sitt arbete.

Skolinspektionens granskning visar att obehöriga lärare på skolan i mångt och mycket lämnas ensamma till att själva upptäcka vad de behöver veta. Till exempel berättar nuvarande tysklärare att hen inte fått varken introduktion eller överlämning och att resultatet av detta blir att hen lämnats ensam i att upptäcka både elevernas kunskapsnivå samt vad det är hen behöver veta för att kunna genomföra sitt arbete.

Skolinspektionen rekommenderar rektorn att iordningsställa rutiner och strukturer för fungerande introduktioner och överlämningar till vikarier och obehöriga. Ett

sätt att göra detta kan vara att genom att formalisera strukturer för ett mentorsskap där behöriga erfarna lärare ges möjlighet att inom ramen för sin tjänst ge stöd och stöttning.

- Rektorn behöver se till att alla elever i behov av stöd ska ges stöd.

Skolinspektionens granskning visar skolans möjligheter att ge stöd i de moderna språken är lågt. Lärarna ger som exempel att skolan inte haft en specialpedagog eller speciallärare på plats sedan september och att det nu åligger mentorerna att göra utredningarna samt lärarna att sätta upp, följa upp och utvärdera åtgärdsprogrammen. Rektorn tillstår att det finns elever på skolan som inte får sitt stödbehov tillgodosett. Vidare menar en lärare att språkämnen prioriteras lågt när det kommer till vilka som ska få tillgång till resurspedagoger.

Skolinspektionen rekommenderar rektorn att tillse att elever i behov av stöd oavsett ämne ska få stöd de är i behov av för att klara sina studier. Skolinspektionens rekommenderar också rektorn att lösa tillgången till specialpedagog.

På Skolinspektionens vägnar

Beslutet har fattats av utredaren Mirzet Tursunovic

Utredaren Johan Hieronymus har varit föredragande i ärendet. I den slutliga handläggningen har även utredaren Maria Lodmark deltagit.

Bilaga 1: Bedömningsområden

Som underlag för bedömningarna har Skolinspektionens utredare använt sig av framtagna kvalitetskriterier, vilka är utformade i enlighet med forskning och beprövad erfarenhet.

Inom respektive frågeställning granskas följande:

Frågeställning 1: I vilken utsträckning ger undervisningen i moderna språk elever möjlighet att utveckla kommunikativ förmåga (produktion och interaktion) så att de kan använda målspråket i olika sammanhang?

1. Undervisningsidé kring kommunikativ förmåga på målspråket
2. Arbetsformer och stöd för användande av målspråket
3. Vägledning och arbetssätt för att pröva strategier då språket inte räcker till
4. Klassrumsklimat för att förebygga talängslan och uppmuntra användning av språket

Frågeställning 2: I vilken utsträckning skapar skolan förutsättningar för en undervisning av hög kvalitet som ger elever reella möjligheter att fullfölja sina studier i moderna språk?

1. Likvärdig status kring undervisningen i moderna språk
2. Arbete för att säkra kompetens till undervisningen i moderna språk
3. Förutsättningar för fjärrundervisning i moderna språk (endast för skolor med fjärrundervisning)
4. Arbetssätt för att främja att fler elever fullföljer studier i moderna språk

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

(<https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/pagaende-inspektioner/skolans-arbete-for-kvalitet-i-undervisningen-i-moderna-sprak--undervisning-for-kommunikativ-formaga/>)

Bilaga 2: Författningsstöd

Enligt **skollagen**¹ ska elever i grundskolan erbjudas undervisning i moderna språk. I **skolförordningen**² anges under vilka förutsättningar som undervisning ska erbjudas och anordnas i språken franska, spanska och tyska. Under vissa förutsättningar får fjärrundervisning anordnas i ämnet moderna språk i grundskolan (10 kap 4 och 8 §§ och 21 kap 2-5 §§ skollagen, 5 a kap. 2-4 §§ och 9 kap. 5-7 skolförordningen).

Frågeställning 1

Enligt **skollagen** ska det i utbildningen i grundskolan tas hänsyn till barns och elevers olika behov. Barn och elever ska ges stöd och stimulans så att de utvecklas så långt som möjligt. En strävan ska vara att uppväga skillnader i barnens och elevernas förutsättningar att tillgodogöra sig utbildningen. I skollagen föreskrivs att utbildningen ska vila på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Vidare anges i skollagen att elever i grundskolan ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. Av skollagens framgår också att utbildningen ska utformas på ett sådant sätt att alla elever tillförsäkras en skolmiljö som präglas av trygghet och studiero. Av **skolförordningen** framgår att eleverna genom strukturerad undervisning ska ges ett kontinuerligt och aktivt lärarstöd i den omfattning som behövs för att skapa förutsättningar för att eleverna ska nå de kunskapskrav som minst ska uppnås och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för utbildningen. Av **läroplanen** framgår att skolan ska erbjuda eleverna strukturerad undervisning under lärares ledning. Vidare anges i läroplanen att läraren ska ta hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande samt stärka elevernas vilja att lära och elevens tillit till den egna förmågan. Därtill framgår av läroplanen att läraren tillsammans med eleverna ska planera och utvärdera undervisningen. Av läroplanen framgår också att rektorn har ansvaret för skolans resultat och, inom givna ramar, har ett särskilt ansvar för att skolans arbetsmiljö utformas så att alla elever, för att själva kunna söka och utveckla kunskaper, ges aktivt lärarstöd och får tillgång till och förutsättningar att använda läromedel av god kvalitet (1 kap. 4-5 §§, 3 kap 2 § och 5 kap 3 § skollagen, 5 kap. 2 § skolförordningen, Lgr11; 2.2 Kunskaper, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande).

Av **kursplanen**³ för ämnet moderna språk framgår att undervisningen i moderna språk syftar till att bland annat ge eleverna möjlighet att utveckla en allsidig

¹ Skollag (SFS 2010:800)

² Skolförordning (SFS 2011:185)

³ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, Kursplaner, 5.6 Moderna språk.

kommunikativ förmåga. Denna förmåga innebär att förstå talat och skrivet språk, att kunna formulera sig och samspela med andra i tal och skrift och att kunna anpassa sitt språk till olika situationer, syften och mottagare. I den kommunikativa förmågan ingår även språklig säkerhet och att kunna använda olika strategier för att stödja kommunikationen och lösa problem när språkkunskaperna inte räcker till⁴ (Lgr11; Kursplaner, 5.6 Moderna språk).

Frågeställning 2

I **skollagen** föreskrivs att det pedagogiska arbetet vid skolenheten ska ledas och samordnas av en rektor. Rektorerna ska särskilt verka för att utbildningen utvecklas och ansvarar för att kvalitetsarbete vid skolenheten genomförs. I **läroplanen** anges att rektor ansvarar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven. Vidare har rektorerna, inom givna ramar, ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får den ledning och stimulans de behöver och att personalen får den kompetensutveckling som krävs för att de professionellt ska kunna utföra sina uppgifter och kontinuerligt ges möjligheter att dela med sig av sin kunskap och att lära av varandra för att utveckla utbildningen (2 kap. 9 § och 4 kap. 4 § skollagen, Lgr 11; Varje skolas utveckling, 2.8 Rektors ansvar).

En elev i grundskolan ska enligt **skollagen** ges extra anpassningar om det befaras att eleven inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Särskilt stöd i grundskolan ska ges elever på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Av **läroplanen** framgår att alla som arbetar i skolan ska uppmärksamma och stödja elever i behov av extra anpassningar eller särskilt stöd. Vidare framgår att rektorerna har ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får de extra anpassningar eller det särskilda stöd samt den hjälp de behöver (3 kap 5 och 7-10 §§ skollagen, Lgr; 2.2 Kunskaper, 2.8 Rektors ansvar).

⁴ Förordning (SKOLFS 2010:37) om läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet ändras den 2 juli 2021 genom förordning SKOLFS 2021:5 som tillämpas första gången på utbildning från och med höstterminen 2022 (Lgr22).

Bilaga 3: Mall för huvudmannens redovisning

Detta formulär kan användas som stöd för er när ni redovisar hur ni har arbetat med de utvecklingsområden som Skolinspektionen har identifierat i samband med den regelbundna kvalitetsgranskningen.

Redovisningen av vidtagna åtgärder ska fastställas av huvudmannen.

Utvecklingsområde: Rektorn behöver se till att eleverna i moderna språk ges tillfälle att påverka sin undervisning.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
Utvecklingsområde: Rektorn behöver se till att det på skolan finns strukturer och stödsystem som underlättar för obehöriga och vikarier att kunna genomföra sitt arbete.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:

Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?
Utvecklingsområde: Rektorn behöver se till att alla elever i behov av stöd ska ges stöd.
Redovisa vilka åtgärder som genomförts:
Beskriv hur skolenhetens/verksamhetens kvalitet utvecklats avseende utvecklingsområdet:
Beskriv de effekter som eventuellt förväntas på längre sikt:
Beskriv eventuella ytterligare åtgärder som planeras:
En viktig del i Skolinspektionens arbete är att ta del av elevernas synpunkter om sin skolsituation i våra utredningar. Vi skulle därför vilja veta om ni återkopplat vårt beslut till eleverna och i så fall på vilket sätt?